

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen
B-uppsats i statsvetenskap
Framlagd HT 2023
Antal ord: 8008

Arabisk vår, men kom demokratin in i värmen?

En komparativ fallstudie av Tunisiens och Egyptens
demokratiseringsprocesser under den arabiska våren.

Författare: Frida Rosenblad och Amanda Roeck Hansen
Handledare: Robert Klemmensen

Abstract

The Arab Spring broke out in the MENA-region in 2011 in the guise of a series of mass protests demanding political and regime change. The rebellion was triggered by a long period of autocratic rule which for the region's citizens had meant social injustice, economic complications, oppression and lack of political and human rights. The purpose of this study is to examine the democratization process in Tunisia and Egypt in connection with the Arab Spring. The two countries are similar in terms of political history, religion, language and culture, and during the Arab Spring the advancement of democracy was initially evident in both Tunisia and Egypt, but over time led to divergence between them. In the period after the uprisings, there was a regime change in both Tunisia and Egypt, but only Tunisia managed to establish a democratic governance. By using a comparative method, this essay seeks to answer the following question: During the period after the Arab Spring, how come that the democratization in Tunisia was more successful than the regime change in Egypt? Consequently, it is interesting to investigate which factors gave rise to the divergence between the countries. Therefore the study takes a theoretical outset in Robert Dahl's fundamental and favorable conditions for democracy. Focusing on the units of analysis, Tunisia and Egypt, can be fruitful for examining how and why some countries succeed better in the transition to a democratic political system, and which factors for success and challenges that plays a role in such a process. In addition, it also provides insights into how economic, cultural, religious, political and social dynamics can affect the democratization of a nation. However, the study will show that one of Dahl's fundamental conditions, control of the military and police, is indeed a fundamental explanatory variable as to why Egypt failed to establish a democracy, while Tunisia succeeded.

Keywords: The Arab Spring, Egypt, Tunisia, democracy, democratization.

Förord

Följande B-uppsats inom den samhällsvetenskapliga disciplinen statsvetenskap är författad av Frida Rosenblad och Amanda Roeck Hansen under höstterminen 2023. Vi vill tacka vår handledare Robert Klemmensen för givande vägledning under arbetets gång, omsider tackar vi varandra för ett gott samarbete och berikande samtal.

Akronymer

EU - Europeiska Unionen

FN - Förenta Nationerna

IMF - Internationella valutafonden

MENA - Middle East and North Africa

MSS - Most Similar System

NCA - National Association for Change

NGO - Non-Governmental Organization

SCAF - Supreme Council of the Armed Forces

Innehållsförteckning

Akronymer	3
1 Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Avgränsning	7
1.4 Begreppsförtydligande	7
1.4.1 Demokrati	7
1.4.2 Demokratisering	8
1.5 Disposition	8
2 Bakgrund	9
2.1 Tunisien	9
2.2 Egypten	10
3 Tidigare forskning	11
3.1 Demokratiteori och demokratiseringsteori	11
3.2 Sociala rörelser och demokratisering	11
4 Teoretisk utgångspunkt	12
4.1 Robert Dahls grundläggande villkor för demokrati	12
4.1.1 Kontroll av militär och polis	12
4.1.2 Demokratisk tilltro och politisk kultur	12
4.1.3 Utländsk intervention	13
4.2 Robert Dahls gynnsamma villkor för demokrati	13
4.2.1 Modern marknadsekonomi och samhället	13
4.2.2 Subkulturell pluralism	13
4.3 Operationalisering	14
5 Metod	15
5.1 Forskningstradition och metodologiska utgångspunkter	15
5.2 Forskningsdesign	15
5.3 Metodval och metoddiskussion	15
5.4 Urval	16

6 Material	18
6.1 Materialurval och materialinsamling	18
6.2 Källkritik	18
7 Analys	19
7.1 Tunisien	19
7.1.1 Grundläggande villkor: Kontroll av militär och polis	19
7.1.2 Grundläggande villkor: Demokratisk tilltro och politisk kultur	20
7.1.3 Grundläggande villkor: Utländsk intervention	21
7.1.4 Gynnsamt villkor: Modern marknadsekonomi och samhället	22
7.1.5 Gynnsamt villkor: Subkulturell pluralism	23
7.2 Egypten	25
7.2.1 Grundläggande villkor: Kontroll av militär och polis	25
7.2.2 Grundläggande villkor: Demokratisk tilltro och politisk kultur	26
7.2.3 Grundläggande villkor: Utländsk intervention	27
7.2.4 Gynnsamt villkor: Modern marknadsekonomi och samhället	28
7.2.5 Gynnsamt villkor: Subkulturell pluralism	28
8 Diskussion och slutsats	30
8.1 Diskussion	30
8.2 Avslutande reflektioner	32
8.3 Slutsats	32
9 Referenslista	33
9.1 Böcker	34
9.2 Vetenskapliga artiklar	34
9.3 Elektroniska källor	35
9.4 Rapporter	36
10 Appendix	38
10.1 Robert Dahls kriterier för demokrati	38

1 Inledning

I följande kapitel introduceras det forskningsproblem som mynnat ut i uppsatsens forskningsområde. Därefter presenteras studiens syfte och frågeställning, följt av avgränsning, begreppsförtydligande och disposition.

1.1 Problemformulering

Den arabiska våren utbröt i MENA-regionen våren 2011 i skepnad av en serie av folkliga massprotester med krav på politiska förändringar och regimskifte. Upproren utlöstes på grund av en lång period av autokratiskt styre, som för regionens medborgare hade inneburit social orättvisa, ekonomiska komplikationer, förtryck och bristande rättigheter (Göndör 2021; 18-19). Att individer, på bara några månader, lyckades övervinna rädslans barriär, övergå från att vara medgörliga och förtryckta till göra enat motstånd mot diktaturens lakejer, är synnerligen admirabelt. Den arabiska våren inleddes i Tunisien och kom sedan att inspirera andra länder i MENA-regionen, däribland Egypten. Följaktligen rapporterade Freedom House i sin världsrapport från 2013 att Egypten motsvarade index 5 i politiska rättigheter och Tunisien index 3¹ (Freedom House 2013).

Perioden efter den arabiska våren skedde det både i Tunisien och Egypten regimskiften, men Tunisien var det enda landet som lyckades etablera en demokrati. Detta fastän att länderna är lika i många avseenden; religion, språk, geografi, kultur och historia. Således väcks en intresseväckande fråga; trots dessa likheter, hur kommer det sig att Egypten inte lyckades med ett demokratiskt regimskifte? Sålunda är det intressant att undersöka vilka faktorer som försakade divergensen länderna emellan. Kulturella, religiösa, militära, ekonomiska och sociala dynamiker kommer att undersökas i denna studie, liksom de tunna gränser dem emellan, dessutom hur dessa påverkar en nations demokratisering. Att fokusera på analysenheterna Tunisien och Egypten kan vara givande för att granska hur och varför somliga länder lyckas bättre i transitionen till ett demokratiskt politiskt system och vilka faktorer för framgång och utmaningar som spelar roll i en sådan process (Dunay 2017; 4).

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka demokratiseringsprocessen i Tunisien respektive Egypten under den arabiska våren. Genom att tillämpa en komparativ metod söker denna

¹ Index 1 innebär att ett land är helt fritt och index 7 att ett land är helt ofritt.

uppsats svar på följande frågeställning: *Hur kommer det sig att Tunisiens demokratisering var mer framgångsrik än Egyptens, tiden efter den arabiska våren?* Detta med teoretisk utgångspunkt i Robert Dahls grundläggande och gynnsamma villkor för demokrati, tillika förhållanden som gynnar demokratiska institutioner.

1.3 Avgränsning

Studien fokuserar på åren 2010 till och med 2013. Detta med tanke på upprorens startskott i Tunisien december 2010 och den statskupp som genomfördes i Egypten under juli 2013, som innebar att landets förste folkvalde president Muhammad Mursi avsattes. Således upphörde Egyptens demokratiseringsprocess medan tunisierna i januari 2013 firade tvåårsdagen av Jasminrevolutionen;² en euforisk dag som genomsyras av att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter. Mot bakgrund av studiens begränsade tidsram kommer övriga händelser som ägde rum i länderna efter år 2013 inte att inkluderas.

1.4 Begreppsförtydligande

1.4.1 Demokrati

Demokratibegreppet är mångfacetterat och relativt abstrakt, därtill elastiskt då demokrati i tid och rum ständigt förändras. Den väletablerade statsvetenskapliga forskaren Robert Dahl har varit betydande inom demokratiforskning och skiljer demokrati som styrelseskick från normativt ideal (Nationalencyklopedin). Enligt Dahl är det politiska systemet - polyarki - närmast de demokratiska idealen och är således en empiriskt urskiljbar regimtyp. Polyarkimodellen bygger på två elementära grundbultar; medverkan och konkurrens, varpå valproceduren är definitionens kärna. Om ett samhälle har hög grad av medverkan och konkurrens motsvarar det polyarki. Vidare är Dahls polyarkimodell proceduriell men innehåller även krav på demokratiskt innehåll genom politiska fri- och rättigheter, där allmän rösträtt, pressfrihet, organisationsfrihet och yttrandefrihet är grundläggande institutioner. Dahl definierar polyarki utifrån sju kriterier; valda befattningshavare, fria och opartiska val, allmän rösträtt, rätt att kandidera i val, yttrandefrihet, organisationsfrihet och alternativa informationskällor³ (Dahl 1971; 2-5). Därtill har polyarkimodellen haft ett väsentligt inflytande och ses som den mest accepterade definitionen av demokrati inom demokratiforskning (Linde et al 2006; 18-19).

² Den arabiska våren kallas i Tunisien för Jasminrevolutionen.

³ Vänligen se definition i Appendix.

1.4.2 Demokratisering

Demokratisering är ett statsvetenskapligt forskningsområde som analyserar övergången från icke-demokratiskt styrelseskick till demokrati. Demokratisering delas in i tre olika faser; liberalisering, transition och konsolidering. Demokratiseringsbegreppet bör betraktas som en regimförändringsprocess som innefattar början till slutet av en icke-demokratisk regim, övergångsfasen och etableringen av en ny demokratisk regim. En fullständig demokratisering innefattar att de tre faserna har genomförts. Vidare innebär liberalisering en minskning av politiskt förtryck och en ökning av fri- och rättigheter inom en icke-demokratisk regim. Transition är en regimförändring från icke-demokrati till demokrati, som åsyftar vägen till demokrati alternativt en ny typ av politisk regim. Slutligen innebär konsolidering den nya politiska regimen - demokrati - dess institutionalisering och fördjupning (Linde et al 2006; 14-15).

1.5 Disposition

Uppsatsen introduceras med en bakgrundsbeskrivning av den arabiska våren i Tunisien och Egypten. Därefter framförs tidigare forskning, följt av studiens teoretiska ramverk. I nästkommande avsnitt presenteras metod och material, sedermera följer ett analysavsnitt som slutligen diskuteras med ambitionen att besvara studiens forskningsfråga.

2 Bakgrund

I avsnittet nedan följer en bakgrundsbeskrivning av Tunisien och Egypten. Syftet med kapitlet är att bistå läsaren med nödvändig bakgrundsinformation om forskningsområdet.

2.1 Tunisien

Tunisien är en före detta fransk koloni och självständighetsförklarades 1956. I analogi med konstitutionen är islam statsreligion, dessutom råder religionsfrihet och samvetsfrihet. Approximativt hela Tunisiens befolkning tillhör islams huvudinriktning sunni, men även mindre grupper av shiamuslimer förekommer (Nationalencyklopedin).

I den lilla staden Sidi Bouzid i centrala Tunisien förmodades fredagen den 17 december 2010 att bli lik alla andra dagar. Emellertid var invånarna ovetandes om att staden skulle bli känd för gatuförsäljaren Mohammed Bouazizis självmord, som föranledde den arabiska våren (Göndör 2021; 17). Bouazizis självbränning var en missnöjesyttring mot den utbredda arbetslösheten och regeringens korruption, därtill ett gensvar på den vanära som en kommunal tjänsteperson utsatte honom för när hans frukt- och grönsaksstånd konfiskerades. Den tragiska incidenten tände genast en eld över Tunisien och odlade en nationell folkresning mot landets styrande skikt vilket utmynnade i Jasminrevolutionens startskott (Fazlhashemi 2013; 13).

Efter bara några veckor tvingades diktatorn Zayn al-Abidin Ben Ali avgå som en konsekvens av att de folkliga upproren ritade om den politiska kartan. I oktober 2011 hölls, sedan diktatorns fall, det första fria och demokratiska valet. Det islamiska al-Nahdapartiet segrade, medräknade på den politiska arenan andra aktörer och bildade regering med två sekulära partier. Därtill utnämndes människorättsaktivisten och vänsternationalisten Moncef Marzouki till landets nye president och den nya konstitutionen stiftades (Nationalencyklopedin). Sedermera firade Tunisien tvåårsdagen av Jasminrevolutionen den 14 januari 2013; en glädjens dag som genomsyras av att stå upp för mänskliga rättigheter och demokrati. Efter flera decennier av auktoritära envälden i MENA-regionen, inspirerades individer i andra länder av folkresningen och protesterna spreds genast som en löpeld över regionen (Fazlhashemi 2013; 16, 20, 23).

2.2 Egypten

“Varför är vi araber dömda att välja mellan militärdiktatur och islamism?” och “Var vi inte värda ett liv i demokrati?” är frågor som ställts av egyptier (Uddén 2021; 137). Sedan Egypten blev självständigt 1953 från den forna brittiska kolonialmakten, har landet präglats av ett triangeldrama mellan militärstyre, islamism och demokrati då dessa drivkrafter har försökt motverka varandra (Garthon 2012; 21). Följaktligen har Egypten haft tre diktatoriska regimer med presidenter som tidigare har varit militärer och haft kontroll över hela statsapparaten (Nationalencyklopedin). Under de autokratiska regimerna levde egyptierna under förtryck, maktkorruption, orättvisa och ofrihet. Vidare var folkets missnöje utbrett under den senare Hosni Mubarak-regimen; de statligt anställda var lågavlönade, dessutom drevs privatisering av ekonomin som endast gynnade anhöriga till regimen och resulterade i ökade klassklyftor. Frustrationen bland medelklassen och de statligt anställda ökade och många upplevde orättvisa, korruption och ett ovärdigt socialt kontrakt. Bland den yngre befolkningen var det som tände gnistan oförrätt, nepotism och arbetslöshet, vilket pådrog folkresningen i Egypten (Uddén 2021; 137, 145).

Den 25 januari 2011 planerade egyptiska aktivister i Kairo att utföra en revolt dag; droppen som fick bägaren att rinna över var ett faktum. På Facebook hade 80 000 egyptier anmält sitt intresse för att delta i demonstrationen. Under demonstrationståget ropades slagorden “folket vill att regimen störtas”, där det egyptiska folket inte bara syftade på diktatorn Hosni Mubarak, utan på hela den dysfunktionella staten. Följaktligen ville det egyptiska folket se en demokratisk utveckling (Uddén 2021; 140-142).

Folkresningen varade i 18 dagar och den 11 februari 2011 meddelade Mubarak att han avgår. 2011 anordnades det första demokratiska valet och de islamiska partierna, som tillhörde den äldsta islamiska folkrörelsen Muslimska Brödrskapet, och salafististerna vann valet, dessutom valdes Muhammad Mursi till president. Därefter uppstod en maktkonflikt mellan den militära regimen och det Muslimska Brödrskapet, varpå militären i juli 2013 utförde en statskupp som resulterade i att den förste folkvalde regeringen avsattes (Fazlhashemi 2013; 22-23, 25).

3 Tidigare forskning

Nedan presenteras tidigare forskning på området för att skapa förståelse för studiens syfte, liksom öka reliabiliteten.

3.1 Demokratiteori och demokratiseringsteori

Intresset för demokrati och demokratisering har under de senaste två decennierna ökat markant och är idag ett betydande statsvetenskapligt forskningsfält. För några årtionden sedan var demokratins existens begränsad till ett fåtal moderniserade länder i världen. Då sågs demokratin som ett slags utvecklingsstadium; en superstruktur som endast kunde utvecklas i länder med de rätta socioekonomiska och kulturella förutsättningarna. Till skillnad från detta tankesätt finns det vetenskap om att detta inte är fallet, varför demokrati idag snarare ses som en global angelägenhet. Nutida demokrati- och demokratiseringsforskare studerar således många nya fenomen, processer och länder (Linde et al 2006; 13).

3.2 Sociala rörelser och demokratisering

Tidigare forskning belyser vikten av sociala rörelser och civilsamhällesorganisationer i samband med demokratiseringsprocesser. Det har visat sig att civilsamhällets påverkan kan generera regimskifte i ett land, alltså demokratiseringsprocessens transitionsfas. Därtill tydliggörs också att civilsamhället inte påverkar konsolideringen av en demokrati, utan det är snarare ett lands eliter som påverkar utvecklingen och etablerandet av demokratiska institutioner. Tidigare forskning har också undersökt hur civilsamhället, inklusive icke-statliga organisationer, gräsrotsorganisationer och andra sociala grupper, mobiliserar och arbetar för demokratisk förändring. Dessutom hur sociala medieplattformar används för att mobilisera demokratiska rörelser och övervinna censur från autokratiska regimer (Linde et al 2006; 20-25).

4 Teoretisk utgångspunkt

I följande kapitel presenteras studiens teori, tillika analysverktyg, som utgörs av Robert Dahls tre grundläggande och två gynnsamma villkor för demokrati. Dessa erbjuder ett teoretiskt ramverk för att förklara varför somliga länder lyckas fullfölja en demokratisk transition. Dahl grundade under 1900-talet sitt teoretiska ramverk på empiriska erfarenheter, där kausala mekanismer för vad som upprätthåller en demokrati särskilt synliggjorts. Dahl urskiljer grundläggande och gynnsamma villkor; grundläggande villkor utgör den fundamentala grundbulten för att en demokrati ska kunna etableras, medan de gynnsamma villkoren utgör förutsättningar för att en demokrati ska kunna vidareutvecklas (Dahl 1998; 145-149, 156-158).

4.1 Robert Dahls grundläggande villkor för demokrati

4.1.1 Kontroll av militär och polis

Enligt Dahl ska en stats förtroendevalda ha kontroll över polis och militär för att en demokrati ska kunna etableras. Om kontrollen inte råder, kompliceras utvecklingen och bevarandet av politiska institutioner. Dahl hävdar att det mest omfattande interna hotet mot en demokrati är ledare som kan vidta fysiska tvångsåtgärder; militär och polis. Därför är det angeläget att förtroendevalda vidtar åtgärder för att kontrollera polisen och militären (Dahl 1998; 148-149).

4.1.2 Demokratisk tilltro och politisk kultur

Dahl menar att stater, som är etablerade demokratier, så småningom utsätts för kriser; politiska, ideologiska, ekonomiska, internationella, militära sådana. Vid långvariga och svåra kriser ökar risken för att demokratin kan vändas mot en autokratisk riktning, där autokratiska ledare med diktoriska metoder lovar att få slut på krisen. För att demokratier ska överleva sådana kriser, hävdar Dahl att det krävs en etablerad politisk kultur och demokratisk tilltro bland medborgare i samhället. Medborgare och politiska ledare ska tro på demokratiska ideal samt att dessa värderingar förs vidare till kommande generationer; då innehar en stat en demokratisk politisk kultur. Vidare menar Dahl att en etablerad politisk kultur ger upphov till att medborgare tror på att demokrati och politisk jämlikhet är önskvärda mål, förtroendevalda ska ha full kontroll över militär och polis, demokratiska institutioner ska upprätthållas och politiska åsikter ska respekteras (Dahl 1998; 156-158).

4.1.3 Utländsk intervention

Dahls sista grundläggande villkor innefattar att det inte ska råda någon stark utländsk närvaro i ett land, eftersom det är mindre sannolikt att demokratiska institutioner utvecklas då den utländska närvaron kan styra landet i en riktning som inte överensstämmer med landets önskvärda mål (Dahl 1998; 147).

4.2 Robert Dahls gynnsamma villkor för demokrati

4.2.1 Modern marknadsekonomi och samhället

Dahl menar att utvecklingen av demokratiska institutioner är nära sammankopplad till marknadsekonomin. Det finns sålunda en korrelation mellan ekonomisk tillväxt och demokratisering; en pådrivande faktor är en större andel privatägda företag, vilket leder till en decentralisering av makten. Dahl poängterar dock en paradox; å ena sidan genererar marknadsekonomi ojämlikheter avseende tillgången till politiska resurser. Således försämrar marknadsekonomin den politiska jämlikheten emedan medborgare, som är ekonomiskt ojämlika, sannolikt inte kommer att vara politiskt jämlika. Å andra sidan genererar ekonomisk tillväxt ett klimat där demokratiska institutioner kan utvecklas och upprätthållas (Dahl 1998: 158-159, 170).

4.2.2 Subkulturell pluralism

Om subkulturell pluralism råder inom en stat är det för en demokrati gynnsamt att kulturell homogenitet råder. Demokratiska institutioner är mer benägna att utvecklas och bestå inom en stat som är kulturellt homogen, och mindre benägen i en stat med differentierade och motstridande subkulturer. Särskiljande kulturer formas genom gemensamt språk, religion, etnicitet, ideologi och identitet. Medlemmar inom en kulturell grupp har vanligtvis en gemensam identitet och är emotionellt sammankopplade; de skiljer sig från "vi" och "dem". Urskiljningen kan orsaka kulturella konflikter som utspelar sig på det politiska spektrumet. Detta kan sedermera förhindra utvecklingen av demokratiska institutioner eftersom kulturella gruppers politiska krav kan ses som avgörande för deras överlevnad, varför de kan uppträda som icke förhandlingsbara. När subkulturell pluralism råder, kan det inom den politiska sfären försvåra arbetet att nå konsensus (Dahl 1998; 149-151).

4.3 Operationalisering

I analysavsnittet kommer Robert Dahls villkor appliceras som analysdimensioner med ambitionen att undersöka Egyptens och Tuniens demokratisering under den arabiska våren. För att skapa validitet måste villkoren och dess tillhörande dimensioner - de teoretiska definitionerna - operationaliseras, alltså översättas till konkreta och mätbara operationella indikatorer för att komparativt analyseras. I syfte att stärka undersökningens validitet är operationaliseringen delvis inspirerad av artikeln "The fourth wave of democratization: A comparative analysis of Egypt and Tunisia" författad av Ariel Dunay (2017) (Esaïsson et al 2017; 56, 61).

Analysdimensioner	Operationella indikatorer
Kontroll av militär och polis	<ul style="list-style-type: none">• Hur oberoende av förtroendevalda befattningshavare var militär och polis?• Har militära statskupper förekommit tidigare i länderna?• Vilken roll hade militären under folkresningarna? Var militären neutral? Eller stod militären på den ledande maktens respektive folkets sida?• Var militären en del av regeringsbildandet?
Demokratisk tilltro och politisk kultur	<ul style="list-style-type: none">• Hur såg utbildningsnivån ut?• Stöttade och trodde folket på demokratiska institutioner?• Fanns det någon strukturell organisering inom civilsamhället? Vilka politiska partier, organisationer och icke-statliga organisationer fanns?• Var de sociala rörelserna fortsatt verksamma efter upproren?
Utländsk intervention	<ul style="list-style-type: none">• Tog landet emot och var beroende av bistånd? Till vilka och vart gick biståndet?• Fanns det ett utländskt geopolitiskt intresse i länderna?
Modern marknadsekonomi och samhället	<ul style="list-style-type: none">• Hur såg inkomstfördelningen ut?• Vad fanns det för tillgängliga arbeten? Hur påverkade detta arbetslösheten?• Hur såg den ekonomiska utvecklingen ut innan folkresningen?• Pågick det en privatisering? I sådana fall, var ändamålet att gynna välfärden?
Subkulturell pluralism	<ul style="list-style-type: none">• Fanns det några kulturella och etniska grupper samt minoritetsgrupper i landet?• Har det tidigare förekommit etniska och kulturella konflikter?

5 Metod

I följande kapitel presenteras forskningstradition och metodologiska utgångspunkter, liksom studiens forskningsdesign, metodval samt urval. Avsnittet ämnar bidra till en mer djupgående inblick i arbetsprocessen och hur tillvägagångssätten motiveras.

5.1 Forskningstradition och metodologiska utgångspunkter

Studien, liksom metoden, utgår från den kvalitativa forskningstraditionen. Ändamålet är att undersöka en ontologisk fråga - verklighetens beskaffenhet - samt studera en social verklighet och hur denna porträtteras och observeras (Bergström et al. 2018; 26). Den kvalitativa forskningstraditionens ontologiska ståndpunkt är av konstruktionistisk karaktär, vilket innebär att den sociala verkligheten är en produkt av individers interaktion. Således existerar den sociala verkligheten inte autonomt och är suverän i förhållande till den enskildes subjektiva medvetenhet. Följaktligen är det möjligt att genom systematiska observationer bekomma etablerad kunskap om denna verklighet för att slutligen nå objektiva sanningar (Esaiasson et al. 2017; 11, 19, 112).

5.2 Forskningsdesign

Studien är av jämförande karaktär och är konstruerad enligt en *jämförande fallstudiedesign* eftersom få men noggrant matchade fall har valts ut. Sålunda fokuserar undersökningen på jämförelser för att kunna dra slutsatser om orsak och verkan. För att kunna genomföra adekvata jämförelser krävs minst två analysenheter; Tunisien och Egypten. Därutöver är studien av *förklarande karaktär*, därtill *teoriprövande* eftersom teorin står i centrum och ändamålet är att undersöka hur väl teorin kan förklara det undersökta fenomenet. Forskningsproblemet är av idealet *inom- och utomvetenskaplig relevans*, den första då studiens vetenskapliga mervärde består i att belysa spårbundenhet och bidra till förståelsen av somliga formativa moment i historien som har lett fram till utfallet i de båda länderna. Den senare då ambitionen med studien är att bidra till samhällsdebatten genom att belysa avgörande faktorer för demokratiseringsprocesser (Esaiasson et al. 2017; 108-110, 37, 41, 32).

5.3 Metodval och metoddiskussion

Studien är konstruerad i analogi med en *komparativ metod*, som på ett systematiskt sätt ämnar jämföra två eller fler fall för att stärka vetenskapligheten i en studie. Ofta analyseras

likheter och skillnader mellan olika fenomen för att slutsatser om deras sammanhang och egenskaper skall dras. Eftersom studiens ambition är att jämföra Tuniens och Egyptens olika grad av demokratisering i samband med den arabiska våren, faller valet av en komparativ metod naturligt (Esaiasson et al. 2017; 92-93).

Den främsta fördelen med komparativ metod är möjligheten till djupare förståelse av olika komplexa fenomen genom att urskilja och identifiera mönster samt orsakssamband som inte skulle vara uppenbara i en isolerad studie av en enskild enhet. Metoden underlättar för förklaringar till varför vissa fenomen skiljer sig åt, dessutom möjliggörs generaliseringar och teoribildning som kan vara till nytta inom forskningen. Emellertid är en möjlig kritisk aspekt risken för icke korrekta generaliseringar emedan komparativa resultat tenderar att emellanåt inte vara generaliserbara till andra enheter, kontexter eller framtida studier. Därmed kan det vara besvärligt att på basis av jämförande metod dra adekvata slutsatser (ibid; 106-108).

När länder jämförs med varandra talas det om jämförande design i termer av *MSS-systemdesign* som belyser vikten av att teoriprovande undersökningar innehåller fall med så stora likheter som möjligt. Syftet med MSS är att isolera en tänkbar förklaringsvariabel, varför teorin per definition står i centrum. I denna studie appliceras MSS eftersom avsikten är att undersöka fall med likartade oberoende variabler, men med en avvikande beroende variabel (Esaiasson m.fl. 2017; 101-103). Att graden av demokrati - den beroende variabeln - skiljer sig åt är avgörande eftersom grundkonceptet med MSS är att den beroende variabeln skall variera mellan de valda fallen (Hassan et al. 2020; 554). Följaktligen har vi utgått från att Tuniens och Egypten är jämförbara i många avseenden, men att länderna skiljer sig åt i ett nyckelhänseende. Med tanke på den valda systemdesignen antar vi att det finns en annan viktig skillnad; nämligen det som förklarar skillnaden i utfall.

5.4 Urval

Studiens val av fall har gjorts utifrån ett strategiskt urval och *mest lika-designen* (Esaiasson et al 2017; 101). Analysenheterna delar flera likheter; Egypten och Tuniens ligger i MENA-regionen och koloniserades av två olika europeiska kolonialmakter. Vidare är arabiska det officiella språket och majoriteten av ländernas befolkningar är sunnimuslimer. Därtill har länderna olja som naturtillgång som utgör en central grundbult i ländernas ekonomi (Nationalencyklopedin). I både Tuniens och Egypten stod militären under

folkresningarna på folkets sida och var således relativt neutral (Fazlhashemi 2013; 62). I FN:s Human Development Index rankades år 2011 länderna nära varandra; Tunisien som 94 och Egypten 113⁴ (Human Development Report 2011). Det som förmodligen skiljer länderna åt är den för världshandeln avsevärt viktiga Suezkanalen i Egypten, med ett väsentligt geopolitiskt intresse bland internationella aktörer, i synnerhet USA. Valet av Tunisien som analysenhet grundar sig i att startskottet på den arabiska våren utspelade sig där, dessutom var Tunisien den enda staten som lyckades etablera en fullständig demokratisk transition. Därför är det intressant att jämföra Tunisien med studiens andra analysenhet, Egypten, som också genomgick ett regimskifte men som inte lyckades etablera en demokrati.

⁴ Indexet förstås som ett instrument för att förklara ett lands sociala och ekonomiska utveckling samt levnadsförhållanden.

6 Material

I detta avsnitt presenteras materialurval och materialinsamling följt av generell källkritik på basis av de källkritiska kriterierna.

6.1 Materialurval och materialinsamling

Materialurvalet har gjorts genom ett målstyrt urval, därtill på strategiskt vis med ändamålet att besvara studiens frågeställning. Studiens empiriska material utgörs i huvudsak av skrivna sekundärkällor, i form av vetenskapliga artiklar, böcker, rapporter och elektroniska källor, vilka sett till deras innehåll har valts utifrån graden av relevans (Esaiasson et al. 2017; 298).

6.2 Källkritik

Att studiens empiriska material nästan endast består av sekundärkällor är problematiskt ur källkritisk synpunkt emedan primärkällor är mer tillförlitliga (Esaiasson et al. 2017; 289-290). Sålunda har vi varit medvetna om sekundärkällornas potentiella begränsningar, varför vi genomfört noggrann extern och intern källkritik; den första handlar om att bedöma huruvida källan är autentiskt, den senare om textinnehållets trovärdighet (Bergström et al. 2018; 41). Följaktligen har materialet selekterats utifrån de fyra källkritiska villkoren; äkthet, oberoende, samtidighet och tendens. Sekundärkällor kan bli föråldrade över tiden vilket kan innebära felaktig eller otidsenlig information. Samtliga källor är författade kort efter folkresningarna, därav är de trovärdiga. Vidare finns det i sekundärkällor risk för oriktig tolkning eller sammanfattning av originalkällor, varför vi i det empiriska materialet kunnat verifiera och jämföra information så att denna överensstämmer med samtliga brukade källor (Bergström et al. 2018; 42). Dessutom är det essentiellt att belysa potentiell förlust av originalkontext emedan vi, genom att förlita oss på sekundärkällor, riskerar att förlora primärkällors fullständiga kontexter och nyanser, vilket kan leda till snedvridningar av informationen. Däremot är en stor majoritet av källornas författare forskare inom statsvetenskap, varför vi dragit slutsatsen att skribenterna varken ämnar vinkla händelserna eller sprida desinformation. Vi är dock medvetna om att materialet eventuellt har präglats av författarnas bias och selektivitet för att uppfylla eget forskningssyfte. Samtliga källor uppfyller därtill äkthetskriteriet för att kunna belägga det historiska förloppet eftersom det överhuvudtaget inte existerar några tecken på planerat eller förfalskat källmaterial (Esaiasson et al. 2017; 291-296). Sedermera är vi varse om att tillämpningen av primärkällor sannerligen skulle resultera i en slutsats av annan dignitet.

7 Analys

I detta avsnitt presenteras undersökningens analys. Operationaliseringen av Robert Dahls tre grundläggande och två gynnsamma villkor för demokrati ligger till grund för analysen.

7.1 Tunisien

7.1.1 Grundläggande villkor: Kontroll av militär och polis

Under Jasminrevolutionen och den efterföljande övergångsperioden var den tunisiska militärens roll inriktad förknippad med sociala och politiska omvälvningar (Pachon 2014; 508-509). Militären var neutral under revolutionen och verkade som en konsoliderande kraft, vilket gav upphov till fredliga protester. Detta även om det i Tunisien förekom sammandrabbningar mellan polis, säkerhetstjänst och demonstranter (Fazlhashemi 2013; 53).

Den tunisiska militären har länge varit underordnad den politiska ledningen, men dess oberoende och lojalitet har inte alltid varit konstant. Under nästan 25 år var Zayn al-Abidin Ben Ali landets president och militären kontrollerades då hårt av presidenten för att stödja regimen (Pachon 2014; 510). Vidare är tidigare militära statskupper svåra att spåra. Fortsättningsvis verkade det som att armén i början av Jasminrevolutionen var under ledning av regeringen, men ju mer demonstrationerna eskalerade och trycket mot Ben Ali ökade, desto intensivare valde militären att inte undertrycka protesterna med våld. Detta eftersom militären inte ville ge sitt stöd till diktatorn, varför denna passivitet kan tolkas som en form av neutralitet (Fazlhashemi 2013; 53). Istället var diverse politiska aktörer och civilsamhället aktiva i övergångsprocessen när Ben Ali tvingades avgå, varpå militären till viss del agerade som garant för stabilitet och säkerhet men dess omedelbara inblandning i politiken var inskränkt. Militären var snarare en förmedlare av stabilitet än en direkt aktör i formandet av landets nya regering (Pachon 2014; 508).

Vidare hade polisens uppträdande och hantering av protesterna direkt inverkan på revolutionens utveckling; polisens initiala roll var att försvara regimen genom att bruka våld, men dess misslyckande att effektivt kväsa protesterna och underkuva de alltmer uthålliga demonstranterna bidrog till revolutionens framgång. Emellertid hann polisens kulor skörda många offer; ungdomar mördades kallblodigt utan att medier väcktes ur sin dvala (Ben Mhenni 2012; 29). På sociala medier spreds bilder av polisbrutalitet och blev en katalysator

för fördjupandet av det då rådande missnöjet mot regimen, särskilt bland arbetslösa och unga. När president Ben Ali lämnade landet transformerades polismyndigheten, varpå den gamla regimens polisstyrkor i mångt och mycket förlorade inflytande och legitimitet. Således skapades i det postrevolutionära Tunisien utrymme för att omstrukturera säkerhetsstyrkorna och för att inleda uppbyggnadsfasen av en mer ansvarsfull och folklig poliskår (United States Institute of Peace 2012; 5-7).

7.1.2 Grundläggande villkor: Demokratisk tilltro och politisk kultur

Innan revolutionen genomsyrades Tunisien av auktoritärt styre och begränsad politisk frihet. Upproren utlöstes delvis av missnöje med korruption, arbetslöshet och bristande politisk delaktighet. Demokratisk tilltro och politisk kultur förbättrades i kölvattnet av folkresningarna, men en viss osäkerhet och skepticism var emellanåt utbredd (Härgestam 2021, 46). Majoriteten tunisier förespråkade övergången till demokrati, hade realistiska förväntningar och uppmuntrade demokratiska institutioner men var samtidigt medvetna om stundande utmaningar. Vidare skapades hursomhelst en dynamisk politisk kultur och landets medborgare engagerade sig aktivt i forandet av det politiska landskapet. Införandet av politiska reformer och mer inkluderande politiska processer stärkte invånarnas demokratiska tilltro. Detta tack vare ökade möjligheter till politiskt deltagande, fria val och en öppnare samhällsdebatt. Dessutom förändrades den politiska kulturen genom den allt mer ökade medvetenheten avseende medborgerliga fri- och rättigheter då civilsamhällets aktiva deltagande bidrog till forandet av en inkluderande politisk miljö (Boose 2012; 313-314).

Följaktligen blev civilsamhället avsevärt rikare efter revolutionen med åtskilliga nyetablerade organisationer - såväl gräsrotsrörelser som icke-statliga organisationer - som på olika sätt deltog i det offentliga samtalet. Således omstrukturerades civilsamhället vilket spelade en basal roll i samhällsutvecklingen, statsbyggnadsprocessen samt granskningen av den politiska makten. Särskilt avseende främjandet av mänskliga rättigheter och social rättvisa var NGO:s och andra oberoende aktörers närvaro betydande. Dessutom bildades nya politiska partier och det islamistiska partiet Ennahda fick stort inflytande, men även sekulära och liberala krafter existerade. Ennahda uppgav sig vilja förena islam med modern demokrati och efter att under decennier ha förtryckts av den totalitära regimen, hoppades partiet på vinst i det första och fria valet i oktober 2011. Samtidigt blev salafisterna - konservativa islamister - alltmer

synliga på den politiska arenan och förespråkade en bokstavstroget, strikt form av islam (Härgestam 2021; 39, 46).

7.1.3 Grundläggande villkor: Utländsk intervention

Tunisiens ekonomi är i mångt och mycket beroende av vinster från den trendkänsliga turismen samt utländska staters transfereringar. Efter folkresningen var därför utländsk närvaro och bistånd synnerligen vitala element emedan landet aspirerade på politisk stabilitet och ekonomisk utveckling (Fazlhashemi 2013; 94). Under åren strax efter Jasminrevolutionen mottog Tunisien bistånd från diverse internationella aktörer, inklusive EU, FN och andra länder som stöttade landets demokratiska transition. Biståndet ämnade stödja institutionell kapacitetsuppbyggnad, sociala program och ekonomisk progression då Tunisien stod inför ekonomiska utmaningar och hög arbetslöshet. Vidare har Tunisien varit en potentiell modell för demokratisk övergång i MENA-regionen; ett kvitto på hur en fredlig övergång från auktoritärt styre till demokrati kan genomföras. Biståndet syftade således också till att motverka extremism och radikalisering i regionen då Tunisien, efter Jasminrevolutionen, ansågs kunna bidra till att minska spridningen av våldsamma extremistiska ideologier. Följaktligen har biståndet varit till stor hjälp för att hantera övergången till demokrati, men landet har inte varit helt beroende av understödet. Att diversifiera ekonomin och minska sårbarheten gentemot externa påverkansfaktorer har därutöver varit av allra största vikt (Owen 2014; 257-263).

Tunisiens strategiska läge vid Medelhavet är ur ett geopolitiskt perspektiv intressant och landet har för aktörer på den internationella arenan varit av intresse, särskilt med tanke på dess närhet till Europa och rollen som port till Afrika. När Tunisien runt 1850 moderniserades, var Frankrikes inflytande stort och landet blev ett franskt protektorat 1881. Men i slutet av 1800-talet uppstod ett ökat krav på frigörelse och demokratisering, emellertid uppnådde Tunisien självständighet först 1956 (The World Factbook). Under Jasminrevolutionen genomsyrades Frankrikes roll av avvägningen mellan att å ena sidan vidmakthålla historiska intressen i regionen, å andra sidan stötta demokratiska eftersträvanden. Spåren av kolonialismens arv fanns kvar och många tunisier såg under folkresningen Frankrike som en symbol för förtryck och kolonialt inflytande. Frankrikes roll under Jasminrevolutionen avspeglade sålunda en komplexitet; Frankrike uppbackade relativt försiktigt de demokratiska upproren men erkände snabbt Tunisiens nya regering. Detta kan ses som ett franskt försök att acklimatisera sig till den i mångt och mycket ombytliga

politiska verkligheten och således kringgå att framstå som motståndare till folkets vilja. Samtidigt har Frankrike haft historiska kopplingar till somliga politiska figurer i Tunisien, vilket komplicerade förhållandet och ifrågasatte interventionens motiv (Gelvin 2018; 4-6, 29).

7.1.4 Gynnsamt villkor: Modern marknadsekonomi och samhället

En fundamental faktor bakom Jasminrevolutionen var den demografiska utvecklingen; under början av 2000-talet ökade den urbana befolkningen och en betydande andel av invånarna var under 25 år. Som en konsekvens av skolväsendets expansion höjdes den unga generationens utbildningsnivå ytterligare. Emellertid präglades arbetsmarknaden av bristande mångfald och arbetslösheten bland unga högutbildade var under åren 2008-2010 över 30 procent. Den begränsade tillgången till meningsfulla och varierade arbeten var dessutom en bidragande faktor till den höga arbetslösheten och existerande jobb gick, innan revolutionen, till de ungas föräldrar som inom staten och militären var högt uppsatta (Göndör 2021; 26). Den unga generationen eftersträvade ekonomisk och social välfärd samt i synnerhet högavlönade arbetsmöjligheter, men led snarare dagligen av den korrupta, statliga byråkratins diskriminering och förödmjukelse. Ihållande hög arbetslöshet bland Tunisiens växande arbetskraft var således en bakomliggande orsak till folkresningen som ledde till störtandet av Ben Ali-regimen 2011 (Fazlhashemi 2013; 77-78). Efter Jasminrevolutionen reformerades utbildningssystemet för att möta samhällets behov och öka tillgången till högre utbildning, ty utbildning var en nyckelfaktor i främjandet av medborgerligt deltagande, politisk medvetenhet och ekonomisk tillväxt (Nationalencyklopedin).

Habib Ben Ali Bourguiba var det självständiga Tunisiens förste president (1957-1987) och den statsman som införde centralstyrning av ekonomin; banker och industrier statliggjordes samt organiserades jordbruket kollektivt. Efter omfattande missnöjesyttringar och en stagnerande ekonomi lades projektet ned och under 1970-talet ökade andelen privata investeringar. Sedan dess har Tunisiens ekonomiska tillväxt varit intensiv och landet har en av Afrikas mest konkurrenskraftiga ekonomier, varvid fosfat, gas och olja är vitala resurser (The World Factbook).

Som en konsekvens av IT- och utbildningsrevolutionen karaktäriserades den ekonomiska utvecklingen innan Jasminrevolutionen följaktligen av tillväxt, men dess fördelning var snedvriden. En betydande del av ekonomin kontrollerades av den i Tunisien styrande eliten,

varefter inkomstfördelningen, med en tydlig ekonomisk ojämlikhet, var en central utmaning. Den offentliga sektorns tjänsteutbud stod därtill inför omfattande utmaningar vilket bidrog till sociala spänningar och frustration. I kölvattnet av Jasminrevolutionen realiserades somliga privatiseringsinitiativ med ändamål att främja välfärden och öka den ekonomiska effektiviteten, emellertid mötte dessa åtgärder kritik emedan vissa tunisier menade att åtgärderna snarare fördjupade klyftorna ytterligare och gynnade de redan privilegierade. Med andra ord var balansen mellan social rättvisa och ekonomisk liberalisering synnerligen central (Fazlhashemi 2013; 55, 77).

7.1.5 Gynnsamt villkor: Subkulturell pluralism

Åren 2010-2013 präglades av en strävan efter inklusivitet och pluralism, men samtidigt påträffades utmaningar med att navigera genom dessa i det politiska och sociala landskapet skiftande identiteter och grupperingar. Under Jasminrevolutionen var dynamiken intrikat avseende etniska och kulturella grupper. Tunisien har huvudsakligen en arabisk-muslimsk befolkning, men även en berbisk minoritet förekommer, som är en ursprungsbefolkning i Nordafrika (The World Factbook). Under perioden ökade medvetenheten om berbernas kulturella identitet, synnerligen i bergsregionerna Kroumirie och Matmata. Berbernas identitet hade under den föregående regimen tyranniserats, varpå Jasminrevolutionen och den efterföljande perioden öppnade upp för ökad visibilitet och erkännande av berbernas språk och kulturella arv. Som en del av den subkulturella pluralismen, blomstrade nu berbernas kultur (Brett 2023; 2).

Vidare har Tunisien en historia av långvarig judisk närvaro. Den judiska befolkningen har emellertid minskat under åren, deras status och roll har över tid varierat och påverkats av politiska förändringar, men har fortsatt vara en del av Tunisiens mångfald (The World Factbook). Under Jasminrevolutionen var det därför essentiellt hur minoritetsgruppens religiösa och kulturella traditioner samspelade med den övergripande nationella identiteten. Tunisien har ytterligare traditionellt kännetecknats för sin kulturella tolerans, emellertid har det funnits sporadiska etniska och kulturella konflikter som inte alltid varit öppet synliga. Under Jasminrevolutionen var den ekonomiska ojämlikheten mellan regioner sålunda en sporrande uppgift, vilken i viss mån hade kulturella och regionala undertoner som gav upphov till somliga spänningar (Minority Rights Group International 2021).

I takt med folkresningen i Tunisien skapades en enhetlig nationell identitet som överskred etniska och kulturella gränser. Revolutionen var en kamp för att definiera och omdefiniera nationell identitet; målet var att bygga en inkluderande och pluralistisk stat med verktyg att hantera diverse kulturella och etniska element på ett sätt som främjade sammanhållning, snarare än konflikt. Följaktligen var utmaningen att skapa balans mellan att främja mångfald respektive undvika att förstärka potentiella klyftor (Ben Mhenni 2012; 47).

7.2 Egypten

7.2.1 Grundläggande villkor: Kontroll av militär och polis

Sedan Egyptens självständighet har militären haft en betydande politisk makt, varit militariserad i hög grad och självständig från den ledande makten. Egyptens tidigare presidenter är alla före detta militärer; Gamal Abd al-Nasser (1954-1970), Anwar Sadat (1970-1981) och Hosni Mubarak (1981-2011) (CMI Insight 2013).

När Mubarak kom till makten ökade militariseringen i Egypten och officerare fick ökat ekonomiskt inflytande samt centrala ministerposter. Militariseringen kan delas in i tre faser; den första fasen utspelade sig under 1980-talet efter att Egypten skrev på Camp David-fredsavtalet med Israel 1979. Detta resulterade i att militären skiftade fokus från säkerhetsfrågor till ekonomiska aktiviteter. Under den andra fasen, som ägde rum under 1990-talet, startade Mubarak en liberalisering av den egyptiska ekonomin som gick i linje med IMF och Världsbankens kriterier. Detta gav upphov till att militären utvidgade sin ekonomiska verksamhet som var obeskattad och oreviderad. Fortsättningsvis var den statligt ägda oljesektorn militariserad i hög grad och officerare styrde över oljeföretagen, dessutom hade militären kontroll över Suezkanalen. Under den tredje fasen, som utspelades de tio sista åren av Mubarak-regimen, hade officerare, särskilt pensionerade generaler och överstar, ockuperat centrala administrativa befattningar inom byråkratin och hade således ytterligare utökat sina lönsamma militära ekonomiska verksamheter. Mubarak gav militären inflytande i syfte att få soldaterna att acceptera att hans son, Gamal Mubarak, skulle ta över makten. Emellertid var militären emot detta, liksom Mubaraks liberalisering av den egyptiska ekonomin och hävdade att det endast skulle leda till underminering av statens kontroll. En trolig förklaring till denna motsättning är att privatiseringen skulle inskränka militärens ekonomiska imperium. Vidare bröt den 25 januari 2011 den arabiska våren ut; militären förhöll sig neutral och ingrep inte i protesterna, medan polisen utförde repressalier och våld mot demonstranterna (CMI Insight 2013).

I samband med att Mubarak den 11 februari 2011 meddelade sin avgång, satt militären SCAF som provisorisk regering under övergångsfasen som varade från februari 2011 till juni 2012. Under tiden som sittande regering hade SCAF utökat kontroll över statliga institutioner; media, byråkratin, säkerhetsapparaten och rättsväsendet. SCAF etablerade även en allians med det Muslimska Brödraskapet och andra islamiska partier samt var involverad i processen

när den nya regeringen skulle tillsättas. I juni 2012 vann det Muslimska Brödrskapet och Salfisterna, dessutom utsågs Muhammad Mursi till president. Konstitutionen tillät militären en oberoende ställning gentemot statens kontroll, därtill var regeringen tvungen att konsultera med SCAF om lagförslag som berörde militären och försvarsministern skulle alltid tillsättas av en officerare. Mursi och Muslimska Brödrskapets lagstiftande församling, al-Shura-rådet, hjälpte militären att utöka sitt oreviderade, obeskattade ekonomiska imperium. Under Mursis regim ökade missnöjet bland befolkningen vilket resulterade i protester. Militären ingrep och utförde en statskupp med ändamål att störta regimen, vilket de lyckades med den 3 juli 2013. Därefter tog militären över makten och Egypten kom att bli ett militärstyre (CMI Insight 2013).

7.2.2 Grundläggande villkor: Demokratisk tilltro och politisk kultur

Egypten är ett av de länder som har störst andel yngre befolkning i världen; åldersgruppen 15–40 år utgör 45 procent av den totala befolkningen. 2008 tillsattes extra resurser för att utvidga skolväsendet, vilket resulterade i en utbildningsrevolution. Under samma år ökade internetanvändandet och sociala medieplattformar fick genomslag. Tack vare att en större andel av den yngre generationen utbildades och tog del av IT-revolutionen, kom de i kontakt med nya idéströmningar. Genom internet kunde egyptierna följa utvecklingen i resten av världen och upplevde att deras land hade hamnat på efterkälken avseende demokratisk utveckling. Internet var därutöver en fundamental faktor till mobiliseringen av folkmassor till folkresningen, varpå sociala medieplattformarna Facebook och Twitter var centrala verktyg (Fazlhashemi 2013; 53).

En väsentlig faktor till att folkresningen skulle vara möjlig i Egypten var ett flertal sociala rörelser; 6 april-rörelsen, Muslimska Brödrskapet och NCA (El Medni 2013). Facebookgruppen 6 april och dess engagemang utgjorde en central grundbult i mobiliseringen av folkresningen. Genom inriktningen mot den yngre befolkningen, skapades bland unga en framtidstro om möjligheten att göra oppositionellt motstånd mot Mubarak-regimen. Tack vare användningen av Facebook lyckades rörelsen värva många demonstranter inför 25-januari-revolutionen. Inriktningen mot unga var följaktligen ett fördelaktigt taktiskt val med tanke på Egyptens demografi (El Medni 2013). En annan central social rörelse för folkresningen var NAC; en bred oppositionell koalition mellan politiker, aktivister och centrala aktörer. Rörelsen var aktiv 2010 och strävade efter att införa demokratiska inslag i konstitutionen, vilket de gjorde genom att skapa ett insamlingsprojekt

av påskrifter. Rörelsen var konstruerad som en bred social rörelse snarare än ett politiskt parti och var under 25-januari-revolutionen delaktig, men inte som en del av frontfigurerna. Efter att Mubarak-regimen avgick, har rörelsen inte varit lika aktiv som den var under 2010 (Carnegie 2010). Ytterligare, Muslimska Brödrskapet var en betydande social rörelse och verkade som en tung politisk kraft mot Mubarak-regimen, varefter rörelsen förbjöds att ställa upp i val och medlemmar fängslades, torterades och dödades. Trots detta fortsatte rörelsen att verka och gick dessutom med i folkresningen. Muslimska Brödrskapet grundades 1928 och har sedan dess strävat efter att införliva demokrati i Egypten samt har en lång historia av att verka religiöst, politiskt och som facklig gräsrotsrörelse (Fazlhashemi 2013; 128-129).

De ovan nämnda sociala rörelserna var fundamentala för folkresningens uppståndelse samt regimskiftet under 2011, såtillvida transitionsprocessen, vilket är förenligt med civilsamhällets roll som en viktig bricka i spelet avseende regimskifte. Men för att en demokrati ska konsolideras är det ytterst väsentligt att föreningar, organisationer och rörelser fortsätter att verka tiden efter ett regimskifte har ägt rum. Demonstrationerna karakteriserades som spontana och tiden efter Mubarak-regimen upphörde emellertid de centrala sociala rörelserna (Yom 2005).

7.2.3 Grundläggande villkor: Utländsk intervention

Egyptens geografiska läge har en central betydelse för den internationella sfären, särskilt med tanke på Suezkanalen som för världshandeln är en basal transportsträcka. Således utgör Suezkanalen ett geopolitiskt intresse bland internationella aktörer, däribland USA. Egypten gränsar även till Israel som också har haft en inverkan på landet. USA:s vision var att etablera en fredlig kontakt mellan Israel och Egypten, varför Egypten under Mubarak-regimen signerade fredsavtalet med Israel. Detta gav upphov till ett trettiofem årigt samarbete mellan Egypten och Israel, i gengäld har Egypten fått ett årligt finansiellt stöd från USA på flera miljarder dollar. Således har Egypten varit en av USA:s största bidragstagare (Garthon 2012; 119, 51).

USA:s närvaro i Egypten orsakade en splittring mellan den ledande makten och folket. Egypten valde Israels sida framför Palestinas, för att i gengäld ta emot årligt finansiellt stöd, vilket egyptierna inte ställde sig bakom. Den ledande makten i Egypten blev beroende av biståndspengarna och ville snarare tillfredsställa USA:s behov framför sina egna. Biståndet

ökade sålunda splittringen mellan eliten och folket eftersom det ämnade gynna den ledande makten och militären, medan folket inte fick ta del av understödet. Egypten exporterade därtill gas till Israel för fyra gånger mindre än marknadspriset och medverkade även i att upprätthålla blockaden mot Gazaremsan, vilket förargade egyptierna. Som en reaktion mot den ledande maktens samarbete med Israel har det egyptiska folket demonstrerat för att visa sympati för Palestina (Garthon 2012; 120-21).

7.2.4 Gynnsamt villkor: Modern marknadsekonomi och samhället

Under Sadat-regimen (1970-1981) präglades ekonomin av centralstyrning och den offentliga sektorn utgjorde stora delar av ekonomin. Under 1990-talet hade sedermera Mubarak som vision att liberalisera ekonomin, decentralisera makten och öka den privata sektorn, vilket gick i linje med Världsbanken och IMF. Syftet var även att öka andelen utländska direktinvesteringar (OECD 1997). Men privatiseringsprojektet förorsakade dessvärre ökade klassklyftor och gynnade "regimens söner". Inom den offentliga sektorn var anställda lågavlönade, vilket gav upphov till att den passiva medelklassen anslöt till revolten (Uddén 2021; 145). År 2010 var arbetslösheten hög och låg bland unga på 29,4 procent, vilket skulle bli en bidragande faktor till att den yngre befolkningen anslöt till folkresningen (World Bank 2023). Åren efter den arabiska våren tog ekonomin skada, men stabiliserades senare tack vare den utökade offentliga sektorn. Sedermera kom den egyptiska ekonomin att fortsatt präglas av centralstyrning (Exportkreditnämnden 2021).

Således bidrog privatiseringen av ekonomin till ökade klassklyftor, där inkomstfördelningen var ojämlig, arbetslösheten hög, och de offentligt anställda lågavlönade; något som Mubarak-regimen utnyttjade. Å ena sidan innebar detta att marknadsekonomi inte alltid är förenlig med ökad grad av demokrati. Å andra sidan återgick Egypten under militärregimen 2013 till centralstyrning av ekonomin, varefter BNP och BNP per capita ökade samt minskade arbetslösheten (World Bank Data).

7.2.5 Gynnsamt villkor: Subkulturell pluralism

Egyptens befolkning utgör 90 procent sunni-muslimer och 10 procent kristna kopter (The World Factbook 2023). Egyptens ursprungsbefolkning och den kristna minoriteten, kristna kopter, har länge utsatts för förföljelse och förtryck. Under 1990-talet utförde den islamextremistiska gruppen al-Gamaa al-Islamiyya terrorattentat mot kristna kopter och

brände ner koptisk-ortodoxa kyrkor. Under år 2006 skedde ytterligare en attack mot dessa kyrkor i Alexandria och ett flertal kristna kom då till skada (Zakaria 2019).

Tiden efter folkresningen präglades Egypten av polarisering. Detta synliggjordes i samband med presidentvalet 2011; å ena sidan islamiska grupper, å andra sidan kristna kopter och sekulära grupper. De röstade därtill på olika presidentkandidater; den islamiska gruppen röstade på Muslimska Brödrskapets Muhammad Mursi, medan de kristna kopterna och sekulära grupperna röstade på Ahmad Shafiq, som var en tidigare anhängare till Mubarak-regimen. Tiden efter Mursis vinst i presidentvalet präglades av uppståndelse och ökat missnöje bland folket, vilket gav upphov till protester mot det Muslimska Brödrskapet (Fazlhashemi 2013; 217). Militären utförde en statskupp mot Muslimska Brödrskapet och den 3 juli 2013 störtades sedermera den sittande regeringen. Anhöriga till det Muslimska Brödrskapet vägrade acceptera statskuppen och organiserade istället en massprotest. Under augusti 2013 genomförde den egyptiska militären, under ledning av generalen Abdel Fattah al-Sisi, en massaker mot massprotesterna där många miste sina liv. Konflikten förvärrades och extremistiska islamister engagerade sig i konflikten och inledde attacker mot kristna kyrkor och butiker. Slutligen avslutades konflikten med att militären tog över makten och Abdel Fattah al-Sisi blev president (Uddén 2021; 157-164). Följaktligen lyckades inte islamiska grupper, respektive sekulära och kristna kopter, nå konsensus huruvida staten och konstitutionen skulle utformas; skulle Egypten vara en islamisk eller civil stat? (Gahrton 2012; 111).

8 Diskussion och slutsats

Nedan diskuteras studiens analys, följt av avslutande reflektioner kring Robert Dahls villkor och den valda systemdesignen MSS. Slutligen presenteras undersökningens slutsats.

8.1 Diskussion

Beträffande Dahls första grundläggande villkor, kontroll av militär och polis, visade det sig att Tunisien och Egypten skiljer sig åt väsentligt. Under Ben Ali-regimen i Tunisien kontrollerades militären av den ledande makten, men under Jasminrevolutionen förhöll sig militären neutral och ingrep aldrig med våld i demonstrationerna. Efter Ben Alis avgång var militären inte involverad i processen att tillsätta den nya regeringen. Vidare förhöll sig militären i linje med vad Dahl förespråkade; om militären är kontrollerad av den ledande makten, möjliggör detta etablerandet av demokrati. I Egypten var detta inte fallet; militären har snarare haft en autonom status sedan landets självständighet samt varit involverad i den politiska sfären genom centrala ministerposter och sitt ekonomiska imperium. Under folkresningen, i likhet med Tunisien, förhöll sig den egyptiska militären neutral och ingrep inte heller i upproren. Tiden efter folkresningen satt militären som provisorisk regering och hade över statliga institutioner och rättsväsendet utökad kontroll. I analogi med konstitutionen var militären både involverad i tillsättandet av den nya regeringen och valproceduren. Slutligen utförde de en statskupp mot den första folkvalda regeringen och tog sedan över makten. Således utgör militären, snarare än polisen, en fundamental förklaringsvariabel till varför Egypten, till skillnad från Tunisien, inte lyckades etablera en demokrati.

Avseende det andra grundläggande villkoret, demokratisk tilltro och politisk kultur, var i båda länderna den unga generationen drivande i folkresningarna. Sociala medier var centrala verktyg och mobiliserade civilsamhällesorganisationer, främjade medvetenhet och agerade som en katalysator för politisk förändring. Sociala rörelser fungerade i både Tunisien och Egypten som en motvikt mot den auktoritära regimen, genererade regimskiften, skapade en pluralistisk politisk arena och ritade om den politiska kartan. Följaktligen är det för demokratins konsolidering essentiellt att rörelserna fortsätter vara aktiva efter regimskiftet; i Tunisien florerade nyetablerade civilsamhällesorganisationer medan de centrala sociala rörelserna i Egypten inte bestod. Detta är ideligen en anledning till Tunisiens lyckade demokratisering, respektive att demokratin inte fick fotfäste i Egypten. Civilsamhällets

fortsatta engagemang stödde och stärkte följaktligen demokratiska institutioner i Tunisien och lyckades adressera eventuella återstående hinder för en hållbar demokrati.

Vidare är utländsk intervention det sista grundläggande villkoret, varvid länderna både delar likheter och skillnader. Efter folkresningen var EU en central aktör och biståndsgivare till Tunisien med ändamål att stötta landets demokratiska transition, vilket gav fördelaktiga förutsättningar för demokratins konsolideringsfas. Ytterligare en fördel var att Tunisien inte var helt beroende av biståndet. I Egypten har istället USA:s närvaro länge varit påtaglig och landet har tagit emot omfattande bistånd från USA. Bland egyptierna har missnöjet med det amerikanska samarbetet varit utbrett, särskilt eftersom den ledande makten förbisåg folket snarare än att låta dem ta del av biståndet. USA har sålunda bistått den auktoritära ledaren Mubarak och militären - som tog över makten efter den arabiska våren - vilket illustrerar att USA inte varit ute efter att stötta Egyptens demokratisering, utan tvärtom tillgodose sina egna geopolitiska intressen. Därmed kan utvecklingen av demokratiska institutioner i Egypten ha förhindrats.

Modern marknadsekonomi och samhället är ett av de två gynnsamma villkoren och båda länderna hade innan den arabiska våren en centralstyrd ekonomi, stor offentlig sektor samt hög arbetslöshet. Den moderna marknadsekonomin är avgörande för demokratins konsolidering; enligt Dahl är korrelationen mellan ekonomisk tillväxt och demokratisering central men marknadsekonomin kan också generera ojämlikhet i bemärkelsen politiska resurser. I Tunisien realiserades vissa privatiseringsinitiativ för att främja välfärden och öka den ekonomiska effektiviteten, emellertid kritiserades åtgärderna för att snarare öka redan existerande klassklyftor. I Egypten var ändamålet med privatiseringsinitiativen istället att attrahera utländska investerare, vilket för folket inte resulterade i ekonomisk frihet och öppenhet. Tunisien lyckades förmodligen bättre med att upprätthålla en balans mellan ekonomisk tillväxt och hållbara demokratiska institutioner, vilket inte var fallet i Egypten.

Egypten och Tunisien delar likheter och skillnader avseende Dahls sista gynnsamma villkor, subkulturell pluralism. Båda länderna präglas av subkulturell pluralism, deras befolkningar består huvudsakligen av sunni-muslimer och minoritetsbefolkningar förekommer; berber i Tunisien och kristna kopter i Egypten. Minoriteterna är ursprungsbefolkningar, vilka länge utsatts för förtryck av de auktoritära regimerna, men under den arabiska våren var de kulturella grupperna enade som oppositionellt motstånd mot de auktoritära regimerna.

Däremot skiljer sig länderna åt tiden efter folkresningen; i Tunisien höll de kulturella grupperna samman, medan det i Egypten uppstod polarisering mellan islamiska grupper respektive kristna kopter och sekulära. I Tunisien nådde de kulturella grupperna konsensus rörande relationen mellan religionen och staten, vilket förmodligen var en förutsättning för landets uppnådda demokratisering. Polariseringens effekt i Egypten har satt käppar i hjulet för demokratiseringsprocessen, där respektive grupp inte lyckades nå konsensus. Dessutom var islam inbäddat i staten och konstitutionen, på vilken missnöje bland sekulära och kristna kopter spreds.

8.2 Avslutande reflektioner

Robert Dahls grundläggande och gynnsamma villkor för demokrati bidrar till en mångsidig bild av förutsättningarna för etablerandet av en demokrati. En väsentlig skillnad mellan villkoren är att de grundläggande villkoren bör betraktas som de fundamentala förutsättningarna för etableringen av demokrati, medan de gynnsamma bör betraktas som förutsättningen för en demokratisk vidareutveckling. Som breda analysdimensioner fångar villkoren upp komplexiteten med länders demokratisering, således går det att hävda att samtliga villkor är möjliga förklaringsvariabler till studiens forskningsfråga. Vidare upplever vi att den komparativa fallstudiens valda systemdesign - MSS - tenderar att ge ett snedvridet resultat eftersom det har visat sig vara omöjligt att enkom utse en variabel som förklarar ländernas skillnader i utfall. Sålunda hade det möjligen varit mer okomplicerat att endast tillämpa en komparativ metod och inte MSS-systemdesignen.

8.3 Slutsats

Att Tunisiens demokratisering var mer framgångsrik än Egyptens, tiden efter den arabiska våren, beror på åtskilliga faktorer. Trots ländernas många likheter visade det sig att de grundläggande villkoren kontroll av militär och polis, demokratisk tilltro och politisk kultur samt utländsk intervention hade en betydande roll för ländernas respektive möjlighet till demokratisering. Emellertid har studien påvisat att kontroll av militär och polis ideligen är en fundamental förklaringsvariabeln till varför Egypten inte lyckades etablera en demokrati, medan Tunisien lyckades.

9 Referenslista

9.1 Böcker

Ben Mhenni, Lina, 2012. *Tunisian Girl: En bloggares berättelse om den arabiska våren*. Stockholm: Sekwa.

Bergström, Göran - Boréus, Kristina, 2018. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys" i Bergström, Göran - Boréus, Kristina (red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 17-46.

Dahl, Robert A., 1998. *On Democracy*. New Haven, CT: Yale University Press.

Esaiasson, Peter – Giljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Towns, Ann – Wängnerud, Lena, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Fazlhashemi, Mohammad, 2013. *Den arabiska våren*. Falun: Historiska Media.

Gahrton, Per, 2012. *Triangelndrama i Egypten: Militärstyre, islamism eller demokrati?*. Stockholm: Leopard förlag.

Gelvin, James L., 2018. *The Arab Uprisings: What Everyone Needs to Know*. Oxford: Oxford University Press.

Göndör, Eli, 2021. "Inledning" i Göndör, Eli (red.), *De arabiska såren: tio år av revolt, stormaktspolitik och spruckna drömmar*. Livonia: Timbro förlag, s. 17-36.

Härgestam, Fanny, 2021. "Kvinnor och den arabiska våren" i Göndör, Eli (red.), *De arabiska såren: tio år av revolt, stormaktspolitik och spruckna drömmar*. Livonia: Timbro förlag, s. 37-60.

Linde, J., & Ekman, J. (2006). *Demokratiseringsprocesser: teoretiska ansatser och empiriska studier*. Danmark: Narayana Press.

Owen, Roger, 2014. "Egypt and Tunisia: From the Revolutionary Overthrow of Dictatorships to the Struggle to Establish a New Constitutional Order" i Gerges, Fawaz A. (red.), *The New Middle East: Protest and Revolution in the Arab World*. New York: Cambridge University Press, s. 257-272.

Uddén, Cecilia, 2021. "Var vi inte värda ett liv i demokrati?" i Göndör, Eli. (Red.), *De Arabiska såren: tio år av revolt, stormaktspolitik och spruckna drömmar*. Livonia: Timbro förlag, s. 137-174.

9.2 Vetenskapliga artiklar

Abul-Magd, Zeinab, 2013. *The Egyptian Military in Politics and the Economy: Recent History and Current Transition Status*. Publicerad i Chr. Michelsen Institute (CMI). Hämtad 2023-12-22 från <https://open.cmi.no/cmi-xmlui/bitstream/handle/11250/2475052/The%20Egyptian%20military%20in%20politics%20and%20the%20economy:%20Recent%20history%20and%20current%20transition%20status?sequence=1>

Boose, Jason William, 2012. *Democratization and Civil Society: Libya, Tunisia and the Arab Spring*. Hämtad 2023-12-16 från <http://www.ijssh.net/papers/116-CH317.pdf>

Dunay, Ariel M., 2017. *The fourth wave of democratization: A comparative analysis of Tunisia and Egypt*. Senior Honors Projects, 2010-2019. Hämtad 2023-12-05 från <https://commons.lib.jmu.edu/honors201019/344>

Hassan, Mazen - Lorch, Jasmin - Ranko, Annette, 2020. *Explaining divergent transformation paths in Tunisia and Egypt: The role of inter-elite trust*. Hämtad 2023-12-13 från https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/70724/ssoar-meditpol-2020-5-hassan_et_al-Explaining_divergent_transformation_paths_in.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-meditpol-2020-5-hassan_et_al-Explaining_divergent_transformation_paths_in.pdf

Pachon, Alejandro, 2014. *Loyalty and Defection: Misunderstanding Civil-Military Relations in Tunisia During the "Arab Spring"*. *Journal of Strategic Studies*, 37(4), 508-531. Hämtad 2023-12-10 från <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390.2013.847825>

9.3 Elektroniska källor

Britannica, 2023. *Berber*. Hämtad 2023-12-26 från <https://www.britannica.com/topic/Berber>

Britannica, 2023. *Muslim Brotherhood*. Hämtad 2023-12-03 från <https://www.britannica.com/topic/Muslim-Brotherhood>

Carnegie Endowment For International Peace, 2010. *National Association for Change*. Hämtad 2023-12-18 från <https://carnegieendowment.org/2010/09/22/national-association-for-change-pub-54923>

Lägerud, Rebecca, 2021. *Egypten*. Hämtad 2023-12-05 från https://www.ekn.se/globalassets/dokument/landdokument/nordafrikamellanostern2021/egypten_landriskanalys_september_2021_svenska_clean.pdf/

Minority Rights Group International: World Directory of Minorities and Indigenous Peoples. *Tunisia*. Hämtad 2023-12-27 från <https://minorityrights.org/country/tunisia/>

Nationalencyklopedin, *Egypten*. Hämtad 2023-12-12 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/egypten>

Nationalencyklopedin, *Robert A. Dahl*. Hämtad 2023-12-12 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/robert-a-dahl>

Nationalencyklopedin, *Tunisien*. Hämtad 2023-12-14 från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/tunisien>

The World Factbook (CIA.gov.), 2023. *Egypt*. Hämtad 2023-12-17 från <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/egypt/>

The World Factbook (CIA.gov.), 2023. *Tunisia*. Hämtad 2023-12-12 från

<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/tunisia/>

World Bank, 2022. *GDP (current US\$) - Egypt, Arab Rep.*

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=EG> Hämtad 2023-12-27

World Bank, 2022. *GDP per capita (current US\$) - Egypt, Arab Rep.*

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=EG> Hämtad 2023-12-27

The World Bank, 2023. *Unemployment, youth total (% of total labor force ages 15-24) (modeled ILO estimate) - Egypt, Arab Rep.* Hämtad 2023-12-22 från

<https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.1524.ZS?locations=EG>

9.4 Rapporter

El Medni, Bakry M., 2013. *Civil Society and Democratic Transformation in Contemporary Egypt: Premise and Promises*, International Journal of Humanities and Social Science, No.

12, University of Delaware. Hämtad 2023-12-27 från

http://www.ijhssnet.com/journals/Vol_3_No_12_Special_Issue_June_2013/2.pdf

Freedom House, 2013. *Freedom in the world 2013*. Hämtad 2023-12-29 från

<https://www.freedomhouse.org/sites/default/files/FIW%202013%20Booklet.pdf>

Licari, Joseph, 1997. *Economic Reform in Egypt in a Changing Global Economy*, OECD

Development Centre Working Papers, No. 129, OECD Publishing, Paris. Hämtad 2023-12-14

från <https://doi.org/10.1787/132382274657>

United Nations Development Programme (UNDP), 2002. *Arab Human Development Report 2002*. Hämtad 2023-12-17 från

<https://www.undp.org/arab-states/publications/arab-human-development-report-2002>

United Nations Development Programme (UNDP), 2011. *Human Development Report 2011: Sustainability and Equity - A Better Future for All*. Hämtad 2023-12-15 från [\)https://hdr.undp.org/system/files/documents/human-development-report-2011-summary-english.human-development-report-2011-summary-english](https://hdr.undp.org/system/files/documents/human-development-report-2011-summary-english.human-development-report-2011-summary-english)

United States Institute of Peace: Special Report, 2012. *Security Sector Reform in Tunisia - A Year After the Jasmine Revolution*. Hämtad 2023-12-27 från <https://www.usip.org/sites/default/files/SR304.pdf>

Yom, Sean, 2005. *Civil Society and Democratization in the Arab World*, Middle East Review of International Affairs, Vol. 9, No. 4. Hämtad 2023-12-18 från https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/meria/meria_dec05/Yom.pdf

Zakaria, Nevine Nizar, 2019. *Egypt's cultural heritage in conflict situations: examination of past and present impact*, Ministry of Tourism and Antiquities, Egypt, Polish Archaeology in the Mediterranean. Hämtad 2023-12-17 från <https://pam-journal.pl/api/files/view/1465703.pdf>

10 Appendix

10.1 Robert Dahls kriterier för demokrati

Kriterier	Definition
Valda befattningshavare	Kontroll över myndigheters politiska beslut ska under konstitutionen ligga hos valda befattningshavare.
Fria och opartiska val	De valda beslutsfattarna ska utses i regelbundna och opartiska val.
Allmän rösträtt	Alla vuxna som lyder under lagen ska ha rätt att vara med och delta i styrandet.
Rätt att kandidera i val	Alla vuxna ska ha rätt att kandidera vid valen till de offentligt valda befattningarna.
Yttrandefrihet	Medborgare ska ha rätt att uttrycka sig fritt i vid bemärkelse utan att riskera att bli straffad.
Organisationsfrihet	Medborgare ska ha rätt att bilda oberoende organisationer och föreningar för att stärka sina rättigheter.
Alternativa informationskällor	Medborgare ska ha rätt att söka sig till alternativa informationskällor, som är lagskyddade.